



ANIMADVERSIONES
I N
CLASSEM SECUNDAM
TRACTANTEM

*De Aquis simplicibus, Compositis, Spiritibus,
Tincturis, Acetis & Decoctis.*

UT Medicus pariter, ac Medici opem implorans (sive actu æger is sit, sive Morbum imminentem à sese avertere intendat) finem suum, qui *Sanitas* est, certiùs consequatur, eò intentum suum dirigat oportet, ut acquirat sibi *Medicamenta* sincerè dextrèque parata, non viribus mutila, ac nequidquam præter speciosos, superbosque titulos præ se ferentia: verùm ea, quæ ingredientium suorum virtutibus nobilitata sub parva mole (quantum fieri potest) maximam energiam complectantur. Utrum autem hæc in omnibus veterum pluriumque modernorum Compositionibus & Præscriptis observata fuerint, præsertim in hoc *Dispensatorio Bruxellensi*, cujus *Compositiones ac Præscripta* eventillanda suscepì, æquus Lector perfacilè ex sequentibus colliget, in quibus eum quàm enixissimè & humanissimè rogo, ut deposito omni partiali animo, non quis dicat, sed quid verè dicatur, sedulò animad-
D 2 vertat;

vertat; hanc enim mihi in omnibus firmissimè regulam præfixi eoque collimavi, ut Veritati, Deo, Proximoque pio affectu parentans (quam fieri potest paucissimis) viam modumque demonstrarem, queis in omnibus hujus opusculi præscriptis *Pharmacenticis Ingredientium singulorum* vires factæ rectæ, sub exigua mole conserventur in Medentis, Componentis, & Proximi opem implorantis (quibus libens hosce meos labores consecro) emolumentum & salutem.

Agmen igitur ducant *Aque simplices*, in quibus ac in omnibus reliquis (ne confusio oriatur) eum ordinem ubique servo, quem *Pharmacopœa Bruxellensis* tenet, primò paginam, in qua describitur ea, in quam animadvertitur *Compositio* notans, ac dein *Animadversionem* meam subnectens.

ANIMADVERSIONES

In Aquas Simples descriptas Pagina 14.

Modus quidem ille destillandi *Aquas simplices* ex *Vegetabilibus* affusione *Aque communis* satis hodie (utinam non nimis) cognitus est Belgii nostri *Pharmacopæis*, utpote quorum plurimi sat liberales existunt in *Aqua communi* affundenda: verum, an ea methodo extractæ *Aque, Simplicium*, è quibus eliciuntur, (vel saltem quorum nomina præ se ferunt) *Virtutes* abundè æmulentur, ac maxima earum copia non potiùs *Aquam Fontanæ*, quam peculiarem aliquam virtutem sapiat, utrumve præscriptus modus non nimis generalis sit, nunc proximè, inquirendum.

In hunc igitur scopum primò considerandum, ac diligenter annotandum, ingentem dari inter *Vegetabilia* discrepantiam, propter quam alia magis,

gis, alia minùs, alia nullo modo *Destillationi* apta existunt: nonnulla enim, quorum virtus tota ac energia in *Particularum Tenuitate & Volatilitate* consistit, levi ignis stimulo commota vires suas in sublime dimittunt, relictis sæcibus pauco *Sale fixo* dotatis: ex horum autem genere sunt *Anisum, Fœniculum, Caryophylli*, aliaque plura *Aromata, Flores Balsamici, &c.*

Alia *Terrestres Indolis*, ut ut cautè destilles, præter *Humiditatem aliquam Elementarem aquæ communi* non multum absimilem nil à sese præbent; sed totam suam virtutem retinent in *Concreto* defixam, qualia sunt quæ *Qualitate sîptica* manifestè eminent, item *Purgantia* omnia (licet de *Helleboro nigro* quæstio sit) *Fructus & Radices esculentæ & culinariæ plurimæ, &c.*

Nec pauca se medio habent modo; neque enim ut priora, vires suas per *Alembicum* transmittunt, nec ut posteriora, totas in *Concreto* detinent; sed plurimæ quidem earum *particulæ volatiles* (ut ex odore colligere est) *Alembicum* scandunt, non paucae interim *Virtutis roborantis* non contemnendæ in fundo remanent: ut *Absintium, Arthemisia, Tanacetum, Citri & Aurantiorum Cortices*, aliaque de *Amarorum* grege: unde patet, ea, quæ primi ordinis existunt *Vegetabilia, Destillationem* per *Alembicum* affuso *Menstruo*, in quod virtutes suas deponant, promptè admittere *decoctionibus* omninò inhabiles: alterius, *Destillationem* penitus respuere *Decoctionibus* apta: posterioris, nec sola *decoctione*, nec *Destillatione* integrè vires suas *Menstruo* communicare *Extractionibus liquidis* tantum seu *Infusionibus* ex natura sua destinata.

Ex hisce abundè (ut existimo) colligere est, quam præposterè uni, eidemque generi *Destillationis*

nis tam inter sese *diversa*, imò ex natura sua *repugnantia* inter se *Vegetabilia* indiscriminatim subji-
ciantur.

Nunc meum esset ex superiùs recensitis ea seli-
gere, quæ *Destillationi* apta per se existunt, reliquis
ad *Decoctiones* vel *Extractiones* ablegatis: verùm,
cum ea satis pauca sint, nec instituti mei ratio po-
stulet quidquam circa usualia iminutare; sed tan-
tùm dextrum eorundem præparandi modum in-
digitare, liberum Dominis Medicis relinquens
arbitrium, ea, quæ *Destillationibus* minùs apta exi-
stunt *Decoctionibus* & *Infusionibus* destinandi, me-
thodum modò inquiram, quâ ex prædictis, iisque
analogis *Vegetabilibus Aquæ simplices* ad *simplicium*,
è quibus destillantur naturam (quantùm possibile
est) accedentes, elici queant; quamquam neuti-
quam probare possim *Aquarum è Plantis frigidis*,
fixioribus & *terrestrioribus Destillationem*.

Varii quidem in hunc effectum excogitati sunt
à Chimicis modi, è quibus omnibus (ne prolixior
sim) unicum penitiùs paulò examinandum ac
enodandum assumo, quod is, quem postea affig-
naturus sum, non paucum ab hoc lumen mutuet-
tur, ac præterea velut præstantissimus à viris non
infimæ notæ hodie habeatur, quamvis suis non
careat obstaculis.

Modus autem is est, quo è *Succis Vegetabilium*
expressis Aquas Destillandas præscribunt, qui certè,
quamvis prima fronte sat speciosus appareat, ut-
pote sine ullius peregrini liquoris additione ex ipsa
(ut videtur) rei substantia *Aquas* educens, brevì
tamen sequentibus objectis dispallescit.

Ac imprimis non paucae *Plantæ siccioris Na-
ture*, utut exactissimè etiam contundantur &
fortissimè mediante torculari exprimantur, nul-
lum,

lum, vel paucum *Succum* præbent, eumque *Qualitatibus totius plantæ*, quibus antea enitebat, plurimum truncatum, ut clarè & ad oculum patet in *Balsamicis* & *Odoriferis*, quarum *residua* post pressuram propriâ *Virtute* & *Fragrantia* imbuta remanent: deinde ex *Floribus* penè omnibus nullus omnino vel paucus admodum isque *viscidus* & *mucilaginosus Succus* exprimi potest, reliquis à pressione *Floribus* viribus integris adhuc persistentibus, nisi quod quidam ex iis, ut & alia nonnulla, etiam nativam suam *Fragrantiam* & *Suaveolentiam* per præviam contusionem planè amittant, adeò, ut tum *Succus expressus*, tum *Flores* (par est de aliis nonnullis ratio) à *primevâ suâ Fragrantia* degeneres alienum potiùs, quam proprium ipirent odorem: undè nec enarratæ *sicciores Naturæ Plantæ*, nec prætati *Flores*, aliæque *his aalogæ Plantarum partes* talem *destillationis* modum admittunt.

Quod ad *humidiores Plantas* attinet, eæ duplicis serici considerari debent; vel enim *Odore Aromatico penetrantique* prædictæ sunt, vel *Inodora* existunt: priores, si exprimas, earum *Succus* (ut ante de *siccioribus* dictum) cum *reliquiis* post pressionem *Fragrantiam* suam adeoque & *Vires* partitur, itaq; *integras Plantarum Vires* ex earum *Succis Destillatis* frustrâ præstolaris: posteriores verò, sive per se integras, sive earum *Succum Destillationi* commiseris, potissimas suas *Virtutes* (utpotè *Terrestrioris Naturæ*) in fundo relinquunt, *Aquam insipidam* vulgari non multum absimilem præbentes. Unde patet quam firmo stet talo *Aquarum* è *Succis Destillatio*.

Modò restat (cum nec *Aquarum simplicium* more in *Pharmacopœa Bruxellensi* præscripto *Destillatio*

stillatio placeat propter copiam *Aquæ communis* affusæ, maximè, si *frigidiores Naturæ plantæ* fuerint, & ea, quæ fit è *Succis expressis* manca sit) modum viamque demonstrare, quibus commodissimè *Aquæ simplices ex Vegetabilibus* potissimis earum viribus turgidæ elici queant.

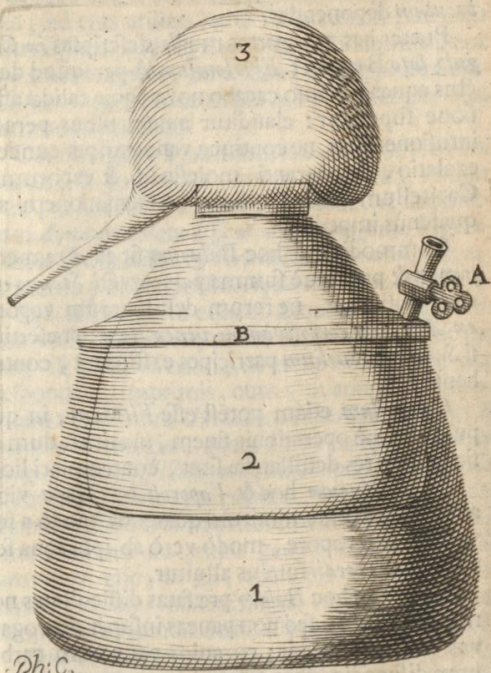
Præ reliquis autem mihi maximè aridet ille modus, quo *Plantæ recentes* per se sine ullius *aquæ* additione (si *humidiores* fuerint) paucò verò *Liquore*, eoque *homogeneo & appropriato* aspersæ (si *sicciores*) incisæ ac vasi destillatorio commissæ totam suam humiditatem nativam totius viribus abundè ditatam ad *siccitatem* usque exsudare coguntur, quippè quo, non solum *partes rerum subtiliores & balsamica*, verum etiam paulò *fixiores* (quibus non parva sæpè in operando efficacia inest) eliciuntur; ast, quia in ejusmodi *Destillationibus* aliquæ non rarò difficultates occurrunt, quippè quibus, nisi peritus artifex defixis continuò oculis præsit, *res destillandæ* facillè comburantur, & *Aquæ extractæ Empyreuma foetidum* contrahunt, & ne sedulus quisque Pharmacopæus ejusmodi difficultatibus deterreatur: consultum duxi *Instrumentum destillatorium*, seu *Balneum* ex Clarissimo Swelfero nonnullis mutatis huc transferre.

EXPLICATIO TABULÆ.

INstrumentum hoc sive *Balneum Maris*, aut *Vaporosum*, quod mavis (quia utriusque vices adimplere potest) tribus constat partibus principalioribus per numeros 1. 2. 3. denotatis.

Pars prima seu infima constituit *Receptaculum aquæ communis*, quæ in operatione magis, vel minus calere debet pro rei exigentia.

Pars



Ph: C.

Pars secunda exhibet Cucurbitam planam duabus circiter sui tertiis partibus vasi primo immersam, quæ Cingulo lato Cucurbitæ continuo & per litteram B notato prioris limbum circumplexa, eidem mediante parte Cinguli superiore innititur: huicres destillandæ committuntur.

Pars tertia Capitellum præcedenti exactè commissa rerum destillandarum vapores suscipit, ac in

in guttas condensat, per *Rostrum suum in Receptaculum* deponendas.

Præter has tres partes modò descriptas in *Cingulo lato* Beminet *Epistomium A* per quod defectus aquæ in primo cacabo novæ aquæ calidæ affusione suppletur: clauditur autem tubus peractâ infusione aquæ, ne continua vaporum per eundem exalatio, & operanti molesta sit, & vaporum in Capitellum ascendentium condensationem aliquatenus impediat.

Commodissimè hoc *Balneum* fit ex *Aere*, media tamen & præcipuè summa pars exactè *Stanno* obduci postulant, ne rerum destillatarum vapores ex *Aere vim corrosivam ac venenatam*, præsertim, si *Salium volatilem* parricipes exstiterint, contrahant.

Capitellum etiam potest esse *Vitreum*, in quo pulcherrimè operationis finem, maximè, dum ad siccitatem res destillandæ sunt, contemplari licet.

Dixi *Balneum* hoc & *Vaporesi* & *Maris* vices adimplere posse, nimirum quatenus modò a ferventis aquæ vapore, modò verò ab ipsa aqua fervente *vasis medii* fundus alluitur.

Descripto hoc *Balneo* præfatas difficultates non modò evitare, sed non paucas insuper prærogativas obtinere licebit; eo enim paucorum carbonum dispendio, igne sese vel à puero regi patiente sine ullius *Empyreumatis* metu, ex omnibus *Vegetabilium* speciebus, ut *Herbis*, *Floribus*, *Fructibus*, *Seminibus*, &c. *recentibus*, dummodò ea *Destillationi* apta existant) *Aquæ*, tum *simplices*, tum *compositæ* efficacissimæ, eorum, è quibus extrahuntur virtutibus uberrimè prægnantes, quarumque *Unctio una* plus energię & virium contineat, quam *Libræ integræ aquarum more vulgari destillatarum*, elici queunt.

Ne-

Neque his *Balnei* hujus usum limitari existimes; sed ejus utilitas latius sese extendit; ad *Olea* enim *Essentialia* è *Vegetabilibus* destillanda, nil hoc *Instrumento* aptius, nil utilius, & quò plura *Compositionum* genera occurrunt, eò plura semper ejus commoda patefient.

Cunctis igitur Pharmacopæis, quibus proximi sanitas, & commune bonum cordi est, author sum, ut hoc sibi *Balneum* procurent, ac imposteriorum *Aquas* destillent *Essentiales primogeniis Vegetabilium Qualitatibus & Virtutibus exornatas*, quæ jure merito præferri possint *Aquis cum Vino destillatis*.

Sed asserat fortè eorum aliquis, hoc artificio non posse tantam Aquarum copiam acquiri, neque tam vili pretio divendi, ut hodie assolet. Ad quæ respondeo, imprimis, cum (ut ante dictum) ac etiam verissimum *Uncia una* hujus aque plus in se contineat energię, quam *Librae integrę aquarum vulgari modo destillatarum*, non expeti, vel necessariam esse tantam ejus copiam: interim nobis per clementissimi Dei Misericordiam, in ea, qua vivimus Regione de omnis generis *Plantis* abundè provisum esse, ut eā, quā opus est, quantitate *Aque simplices* efficacissimæ variis Morborum monstris subigendis destinatæ destillari queant.

Quoad pretium autem, justas eorum quærelas esse concesserim, si eadem utrobique *Quantitas* exposcatur; ast, si verum, ut verissimum, est hęc nostrā mothodo integras *Plantarum* vires multò minori *liquoris copia* circumscribi, planè corruunt & infundatæ existunt: quinimo constanter assevero minori eas ære ægris constare, non *Quantitate* rei, sed *Qualitate* inspectā, cum persæpe patiens sine solatio multa *Aquarum vulgari norma destillatarum Pocula* sibi comparando crumenam suam non parum

rum emulgeant : hæc autem nostræ debite exhibita certam miseris salutem polliceantur, paucis satis nummis redimendam. Uter autem duorum carius emat, qui *Sanitatem* rem sanè pretiosam sibi suo ære, et si respectu alterius duplo comparavit, an qui loculos suos inutiliter, ne dicam noxiè emunxit (quia sæpe periculum in mora) iudicet, qui hæc legit.

Sed replicet iterum quis, Morbi naturam nonnumquam exposulare, ut dilutiora, propinentur egris aptius per corpus universum efficaciam suam extensura : ad quod brevitur hisce respondeo : promptè (si cui volupe fuerit) parvam liquoris copiam majori aliqua, eaque appropriata, ut Decocto aliquo, Aqua communi, destillata vel etiam cruda dilui, dispersas autem per magnum liquoris stigma Medicamenti vires in angustum contrahere, non item.

Atque hæc de *Aquis simplicibus* in genere dicta sufficiant : nunc ad *Compositas* me converto ; sed priùs occurrunt adhuc quatuor simplices enodandæ, quibus Author peculiarem adscripsit destillandi normam : utpote *Cerasorum nigrorum*, *Cochliariæ*, *Mellis & Spermatiss Ranarum*, circa quas facillè quidem est ex supradictis conjecturari, cuiusnam singula ex tribus primis (quia *Sperma ranarum* ad *Animalium Regnum* pertinet) *Vegetabilium* ordini adscribi debeant, ac proinde, an *Destillationi* huic assignatæ apta, an inepta existant : verùm hic particulariter aliqua annotanda sunt : imprimis circa *Cerasa nigra*, è quibus (ut opinor) Author aquam elicere jubet, vel, ut qualitates eorum referens sitibundis ac febrili calore exultis Ægris solatio existat (*Cerasa nigra* enim refrigerant & sitim levant) vel eam Capitis affectibus cum non paucis Authori-

Authoribus destinavit. Si prius intendat, Maurum lavat; quia experientiâ firmâ compertum est; *Aciditatem* (quippe quâ siti subveniunt) *Cerasorum*, uti & *aliorum fructuum acidorum*, numquam ascendere alembicum. Multò melius igitur intento tali satisfacient *Cerasa condita Rob* vel *syrupus* ex iis parata.

Si in posterius, nempe *Capitis Affectus* collimer: non video, quid Aqua isthæc insipida præ reliquis in *Capitis Affectibus* præstaret, nec Author ullus (quod scio) eam peculiariter in his Affectibus experientiâ suâ commendavit; sed simpliciter invicem secuti (ut ovis ovem solet) eam præscripserunt, seducti fortè Veterum simplicitate, qui *Cerasa* (quod Rotunditate sua, Pellicularum seu Membranarum, Nuclei & Parenchymatis situatione *Caput* æmulentur) *Capiti* dedicanda, & his similes nugas somniarunt. At fortè ex *Cerasis fermentatis Spiritum* eliciendum intendit, qui tamen à *Cerasorum recentium* naturâ toto coelo differt, ac malè ad *Aquas simplices* refertur: is autem *Spiritus*, ut & reliqua *Spirituosa* in quibusdam Morbis Cephalicis haud parum præstare potest.

Cochliaria Planta antiscorbutica spiritu salino volatili prægnans modo assignato commodè destillari potest.

Sperma Ranarum autem (quod de *Animalium Regno* est) nec hac destillatione, nec alia simili quidquam notatu dignum præbet, ut postea de *Animalium* eorumque partium analisi latius differemus. interim præstiterit *Sperma Ranarum* resolutum ad usum suum asservare hunc in modum.

Æz *Spermatis Ranarum* recens collecti quantum vis: impone sacco lineo & suspende, quæ defluit *Aqua*, *Alumine pulverisato* condita conservetur in loco frigido in annum integrum & ampliùs incorruptè perdurans.

ANI-

ANIMADVERSIONES

In Aquas Compositas, & primò in Aquam antiscorbuticam descriptam pagina 14.

A Qua hæc antiscorbutica suas meretur laudes, attamen ea multò efficacior foret, si omissis *Vini albi libris octo*, *Spiritus vini* sumerentur *libræ quinque*, & *species* in balneo vaporoso *Instrumentis* tamen vitreis ad siccitatem abstrahantur: ita enim non tantum *partes Ingredientium volatiliores*, sed & *nitrosæ*, (quibus ejusmodi *Plantæ* plurimum scatent) & *terrestriores* quædam non parvæ efficacæ aquam prolectam nobilitant.

In Aquam Catharralem descriptam pagina 14.

IN aqua hac illud miror: quare *Florum Salvie*, *Rorismarini*, *Lavendulæ*, *Foliorum Absintii* & *Rutæ recentium* modicam exsiccationem imperet: ad quid quæso illa spirituosarum partium in rerum Balsamicarum exsiccatione perditio? Cur non *recentes & vegetæ* destillationi subjiuntur? In additione verò *Pomi Aurantiorum*, quorsum illa *Succi* dilapidatio, cum *Aciditas* ejus non scandat Alembicum? Quoad *Menstruum* autem: præstat à *libris duodecim Vini* lento igne abstrahere *libras octo vel novem*, easque *Ingredientibus* affusas post aliquot dierum digestionem ad siccitatem in B. vaporoso ab iis avocare, quia, quò *Menstruum* spirituosius existit, eò *Olea Aromaticum* & rerum *Aromaticarum* (qualia hic sunt *Caryophylli* *Nux Moscata*, *Macis*, *Aurantiorum Cortices*, &c.) utpote eidem magis *Analogæ* facilius cum eo ineunt connubium, secus ac evenit in *Menstruo aquoso*, cui, nisi singulari artificio *Olea Stillatitia* misceantur, necessariò innatant, quod probè non solum hic, sed & in pluribus aliis

aliis *Aquis Compositis*, quæ *similia Ingredientia* recipiunt annotandum.

In Aquam Cinamomi descriptam pagina 15.

IN *Aqua Cinamomi* peculiariter nil notandum occurrit, præterquam, quod suaderem, ut *medietas Spiritus Vini* sumatur; ita enim *Virtutes Cinamomi* magis roborantes ascendent ob rationes prædictas.

In Aquam Embrionum descriptam.

pagina 15. § 16.

IN hac *Aqua* illud notandum, non omnia descriptionis ejus *Ingredientia* virtutes suas per Alembicum hac *simplici Destillatione* fundere, utpote *Crocum*, *Radices Pæoniae*, *semen pæoniae* & *viscum quercinum*, ac proinde consultum esse, ea demum post reliquorum destillationem *liquori prolecto* infundere, eorumque *Essentiam* extrahere facibus post sufficientem digestionem per filtrationem separatis: porro conformiter ad ante dicta de *Menstruis rerum Aromaticarum Oleo multo divitum*.

& *Vini Canarini ad medias abstracti libras octo*,
Spiritus Fragorum,

Aque Liliorum Convallium sine additione aque simplicis destillatæ ana libram unam semis,

Aque Fœniculi,

Salviæ ana sine additione aque simplicis paratarum libram unam.

Affunde *Speciebus omnibus exceptis Croco*, *Radibus Pæoniæ*, *Semine ejusdem* & *Visco Quercino*, ac post dierum aliquot digestionem abstrahe per *Balneum Vaporosum totum liquorem* ad ficcitatem totalem *specierum*. *Abstracto liquori* immerge cætera reservata, donec tota eorum virtus sit sufficienter extracta, tandem *liquor prædictis essentialis & imprægnatus* servetur ad usum.

In

In Aquam Epilepticam descriptam Pag. 16.

E Adem hic consideranda sese offerunt, quæ in præcedenti *Aqua Embriorum*, nimirum circa *Visci Quercini*, *Radicum Pæoniæ* & *Dictamni* nostratis *infusionem* & *extractionem*, nisi *Aquam Epilepticam* horum viribus pro maxima parte, si non penitus, orbatam velis. Item circa *abstractionem Vini Hispanici ad medias*, evocando utrobique & in priori, & posteriori *destillatione totum liquorem ad integram Specierum siccitatem*.

In Aquam Hystericam descriptam Pag. 17.

A Qua vel potius *Essentia* seu *Tinctura hystérica* optimè instituitur per *Ingredientium* *extractionem Spiritu Vini* peragendam; quia plura eorum *Destillatione simplici* nullas de sese *Vires* per *Alembicum* fundunt: verum modo præscripto ac eâ *Spiritus Vini* copiâ debitè ac sufficienter tota *Specierum* virtus extrahi nequit; sed, vel *Spiritus Vini* adaugendus, vel alia methodo procedendum.

Accipe igitur *Tincturam* eo, quem Author edocuit modo paratam, ab eaque *Destillationis* medio separa *Spiritus Vini* præterpropter libras tres & semis, quas relictis a priori *Tincturatione speciebus* affunde, digere ac *Tincturam* ut ante extrahe, eamque per *filtrum* transmissam cum priori *Extracto liquido* exactè commisce ac usui serva. Vel

& *Species à priori Infusione relictas*, eisque de novo affunde *Spiritus Vini* optimè dephlegmati quantum satis, ut extrahatur tota *Tinctura* & *Essentia*, quam à sæcibus per *filtrum* separatam abstrahe ad remanentiam *Unciarum quatuor vel quinque*, quas cum priori *Tinctura* digerendo confice *Essentiam Hystericam* omnibus *Ingredientium* viribus abundè imprægnatam.

In Aquam Prophylacticam descriptam

Paginâ 17. & 18.

EX superius in *Animadversionibus nostris in A-*
quas stillatitias simplices recensitis facilè lector
quivis, vel leviter circa rerum naturas instructus
colligere poterit, inter omnia hujus *Aque Prophyla-*
ctica ingredientia præcipuè *Nuces juglandes imma-*
turas, ac *Poma Citria integra* (exceptis posteriorum
Corticibus) perperam *Destillationi* committi; quia
potissimas suas virtutes, etiam diuturnâ coctione
exanthlatâ in residuo reconditas conservant, quod
in priorum *Conditura*, ac posteriorum *Destillatione*,
qui periculum facere non gravabitur, experietur.

Præstiterit itaque ex *ingredientibus omnibus*
(exceptis duobus nominatis) & quatuor vel quinq;
Citriorum Corticibus exterioribus recentibus mo-
do in *Aque hystericæ* legitima præparatione indigi-
tato *Tincturam* facundam elicere cum *Aceti Vini*
destillati libris sex (quia eæ sufficiunt,) ac usu po-
stulante *Essentia Prophylactica* vel *Citri succum* vel
Syrupum ex eo paratum addere: *Nuces Juglandes*
autem *conditas* per se vel in *Conditum* redactas
multò utilius exhibere.

In Aquam Theriacalem simplicem descriptam pag. 18.

QUamquam Author ingeniosè satis & cautè
Aque hujus Theriacalis præparationem per
Infusionem & Extractionem Theriacæ edocuerit (a-
nimadvertens in editionibus aliis ineptè & quidem
magno proximi detrimento *Theriacam*, *Mitrida-*
tium, aliaque *destillationi* subjici) norma que pi-
scripta perquam facilis esse videatur: tamen, si
recta ratio & magistra rerum *Experientia* consu-
lantur, non leves patitur difficultates, quas, nisi

E

in

in proximum & veritatem injurius, non possum, quin luci exponam.

Imprimis *Spiritus vini* ab *Extractione Specierum*, quæ *quartam tantum Theriacæ præscriptæ partem* adimplent, per *Mel tripla quantitate speciebus superadditum* & *Spiritum vini* statim imprægnans impeditur: convenientius itaque foret *species solas*, utpote ratione quarum hæc *Aqua* paratur, *Extractioni* committere; ita enim plures, etsi satis paucae in *Aquam hanc Theriacalem* vires redundarent: satis inquam paucae; quippe cujus *uncia quævis viginti quatuor granorum earum specierum* virtutibus imbuetur. Vix dico, quia nonnulla *Ingredientium* parum vel nihil virium in *Infusione* hac impertientia, ut *Bolus Armena*, *Gummi Arabicum*, &c. ad *grana tria & plura unciam unam prædictarum specierum* ingrediuntur.

Quod si ulterius finem consideremus, in quem hæc aqua dirigitur, nempe, ut tamquam *Alexipharmacum Morbis malignis ac venenatis* sive imminuentibus, sive jam in corpus grassantibus & etiam *Venenis* contrarietur, pauca certè deprehendemus ingredientium in hunc scopum directè collimantia, quæ pauca adhuc quantillâ quantitate *Aquæ prædictæ* addantur, ex subiecta calculatione. quantumvis imperfecta, videre est.

Porrò ne in aliam quæstionem de *Alexipharmacorum natura & qualitatibus* incidam (cum fortè alibi de iis agendi sese offeret occasio) neve brevitatì mihi præscriptos limites transgrediatur, nullo habito ad *Qualitates Alexipharmacas* aliasque re-
Et, quantum *singulorum Theriacam ingredientium uncia una specierum recipiat*, calculum institui, etsi non adeo exactum, ne in imaginarios & inconceptibiles penè granorum atomos divisiones &

& subdivisiones instituendo rem potius obnubilarem quam elucidarem; ut saltem ex eo cuique patulum sit, quanta sibi præsidia adversus *Morbos Herculeos Medicus* pariter ac *Eger* ex hisce minutiis etiam manifestè nonnumquam mutuam vim & energiam obtudentibus polliceri possit. Porro ut chartæ parcerem eorum ingredientium quæ sub una dosi præscribuntur, unum aut alterum hic tantum subjeci, ex quibus ulteriùs aliorum quantitates colligere est. Tota igitur *Theriace* descriptio ut in *Dispensatorio* exstat sine *Melle* & *vino* continet *uncias quinquaginta septem* & *dragmas duas*, unde deducto calculo *uncia quævis specierum* continebit præterpropter.

Trochiscorum scilliticorum, seu potius *Farinae Orobæ albi* (quia ab exsiccatione *Trochiscorum* nil penè de *Scilla assata* remanet) scrupulos duos semis & quartam partem grani unius.

Trochiscorum de Viperis, qui maxima parte *Pane biscocto* constant.

Magmatis Hedicroi, cujus ingredientia ferè omnia *Theriaca ipsa* recipit.

Opii Thebaici præparati ana scrupulum unum, grana quinque & octavam partem grani.

Scordii.

Opobalsami seu *Olei Nucis Moscatæ expressi* Ana grana duodecim semis & decimam sextam partem grani.

Croci Britannici.

Mirrhe ana grana sex & quartam partem grani, *Radicum Gentianæ* grana quatuor & sextam partem grani unius.

Castorei grana duo & duodecimam partem grani unius.

Atque ex his Benevole Lector investigare faci-

le poteris, quantum cuiusque *Ingredientis Aquam* *banc Theriacalem* locupletet, dividendo nimirum cuiusque quantitatem modò assignatam in viginti quatuor partes æquales, quæ sunt *Quantitas ingredientium quamlibet hujus Aquæ unciam* ditantium: & secundùm hoc ex. gr. *uncia una Aquæ* in se recondet vires (supposito quod omnia benè extrahantur grani unius & aliquot minutiarum *Opii & Trochiscorum Viperinorum: Scordii, Opobalsami, &c.* grani semis & aliquot minutiarum, *Mirrhe, Croci, &c.* ana quartæ partis grani unius, *Radicum Valerianæ, Meni, &c.* ana sextæ partis grani unius, *Aristologiæ tenuis, Castorei, &c.* ana duodecimæ partis grani & ita ulterius de reliquis.

Quibus ritè perpensis, mente captus sit oportet, qui in *talibus minutis* inter *dura Morborum monstra* collocatus etiamnum fiduciam suam ponit, ad has velut *universalem Panaceam & sacram Anchoram* confugiens.

At replicet quispiam: quod singula & per se solâ tantillâ dosi efficere non possunt, illud ab omnibus simul junctis efficaciter præstari. Ad quod respondeo: verùm id quidem esse, ubi omnia inter se *consona* debitâ quantitate in eundem conspiciant effectum; neutiquam verò, ubi tanta reperitur indiscriminatim inter se congestorum *diversitas*, imo *repugnantia*: quod, si in aliquibus totius *Pharmacopœæ compositis*, certè in *Theriaca* non sine insigni inquirentis tædio & nausea occurrit, ubi *Cathartica Stipticis, Emetica Cordialibus, Acris & Mordacia Narcoticis, Stomachalia Nauseosis, &c.* commixta in informe chaos sine ulla ratione conflantur, ut adhuc fusiùs & clariùs *titulo de Theriaca* ostendere conabor: interim hæc omnia necessariò mutuat actionem & effectum remorari, quis non videt?

His

His ita stabilitis, reliquum est veram metho-
dum indigitare allegatis modò difficultatibus ob-
viam eundi. Ac imprimis circa *Mel Theriacæ*, *Spi-
ritum vini* quam primum imprægnans, & debitam
specierum Extractionem præpediens, convenit (ut
adhuc dixi) *Species solas Spiritui vini* infundere, ac
Mel, *Saccharum*, vel *syrupum de Corticibus Citri*, vel
aliud appropriatum demum usu postulante pro
edulcoratione addere: & cum (ut apertè satis de-
monstravi) imbecillis nimis paucorum granorum
virtus ferocibus *Morborum monstris* opponatur,
etsi tota specierum congeries in eundem scopum
collimaret, Author sim, ut ex recens dispensata-
rum specierum uciis duabus loco unius cum *Spi-
ritus vini*, vel potius *spiritus Baccarum sambuci un-
ciis viginti*, modo in *Aqua hysterica* assignato *Tin-
ctura* eliciatur, omiſſis tamen (si ita videatur; quia
suadere tantum non jubere cupio benè intentiona-
tis Medicis & Pharmacopæis) *Rhabarbaro*, *Ag-
rico*, & *Calcitide* nocivis (ut postea videbitur) *The-
riacæ* constitutis, nec non *Opio*, cujus additio con-
venientem aquæ *Theriacalis* dosim exhibere vetat,
cum illud usu ac necessitateulantibus, quan-
tùm lubuerit, addi possit, præcipuè, cum in *Mor-
bis Malignis* & *Pestilentibus* ejus exhibitio teste
Zwelfero, cujus sæpe sese arbitrum fuisse profite-
tur, Lethalis existat.

Porro, cum non ultrà *legitimam Compositionum
preparationem* edocendam mihi procedendum de-
creverim, plurima hoc loco omitto, quæ circà
variorum *Ingredientium mutationem* vel *extirpa-
tionem*, si congruam ex iis *Antidotum adversus
Morbos malignos* nobis polliceri velimus, maximè
necessaria dicenda restarent.

In Aquam Vitæ Compositam descriptam.
pagina 18.

S At benè hæc *Aqua* juxtà normam præscriptam præparatur, quia in ea nulla *Virium ingredientium* fit iactura, sed omnia & singula in *Spiritum vini* Virtutes integras transfundunt.

In Aquam Vitæ Aulicam descriptam pag. 19.

A *Qua Vitæ Aulica* multò præstantior foret; si ut præcedens, ac potiori quidem jure sola *constituentium partium Infusione & Extractione* conficeretur, quia alioquin non minima *Virtutum Stommachicarum* aliarumque pars post *Distillationem in Speciebus præcipuis*, utpote *Radicibus Anulæ Campanæ, Galangæ & Croco*, nec non *Arthemisia & Agrimonia*, residua cum sæcibus abjicitur: *Aqua* denique *Melissæ* ultimò addenda sine *Aquæ simplicis* additione parata sit.

In Spiritum Carminativum descriptum
pagina 19. & 20.

S *Piritus Carminativus*, ut præscriptus est, legitimè paratur, fumendo tamen (si fieri possit) *Herbas & Cortices Aurantiorum recentes* paulò majori quantitate.

In Aquam seu Elixir Antifebrile descriptum pag. 20.

I *N. Elixirio hoc Antifebrili* eadem occurrunt animadvertenda circa *Mitridatium*, quæ in *Aqua Theriacali simplici* circa *Theriacam*, præterquam quod in priori non tanta reperiatur diversitas ac *Ingredientium inter se Repugnantia*, quanta in posteriori:

steriori : unde in gratiam eorum , qui *Elixir* hoc præparare , vel præparati Vires ac singulorum Ingredientium , Quantitatem examinare vellent , quantum cujusque *Ingredientis Specierum* , *Mitridatii dragmæ sex* , utpote quarta pars unciarum trium *Mitridatii ad Elixir requisitarum* (quia reliquæ tres partes non aliud sunt quam *Mel*) recipiant , exacto (quoad fieri potuit) calculo assequi conatus sum , è quibus , quænam , & quantum *Titulum Antifebrilem* insignire queant , facillè quivis vel mediocriter in arte versatus , judicare poterit. Hic quoque sicut in *Aqua Theriacali* procedo , unum aut alterum ingrediens eorum , quæ eadem dosi præscribuntur annotando : tota igitur *Specierum Mitridatii miscella* adimpleat uncias triginta octo & dragmas sex , obtinebunt quæque *Dragmæ sex ad Elixir deputatæ*.

Croci Britannici ,

Mirrhe electæ , ana grana undecim & tres octavas partes grani unius ,

Opobalsami , seu *Olei Nucis Moscatæ expressi* ,

Castorei ana grana novem & quartam circiter partem grani ,

Scordii veri ,

Trochiscorum Cypheos (quorum pars tertia *pulpa Passularum* , *Terebintina* vel *Mel* est) ana grana octo semis ,

Radicum Gentianæ ,

Dictamni Cretici Ana grana quinque semis & octavam partem grani ,

Radicum Valerianæ majoris grana tria semis ,

Men Athamantici grana duo semis & quartam partem grani.

Et hæc quidem est ad totum *Elixir* continens præterpropter uncias octuaginta duas inscripta computatio

putatio, quam, si ulterius resolvere animus est, reperiemus *singulam Elixirii unciam vix omnium Specierum Mitridatii simul sumptarum granorum quatuor & tertiæ partis grani unius Virtutibus insigniri*, ex quibus granis, quanta Efficacia in *quamlibet Unciam*, ac ulterius in *quamque Dosim* (quorum *Uncia* ut minimum quatuor continet, etsi ultra *Dragmam unam* non sæpe ascendatur) redundare queat, judicet, qui hæc attenta mente pervolvitur: summam nimirum Efficaciam & Energiam *Grani unius*: proh quanta Miracula inde quis præstoletur! Vim inquam & Energiam *Grani unius totius Compositi complectentis quinquaginta duo diversa ingredientia*: quantum nunc putet quispiam singulorum ingredientium *unam Dosim* ditare? Certè talia Composita tam exigua quantitate aliis Compositionibus adjicere, ecquid aliud est, quam Muscam in Apniam dimittere, & fabam (ut dicimus) in Cacabum Braxatorium? Nonne præstaret *unum aliquod ingredientium Antifebrile* ex tota illa farragine excerptum debita Dosi *Mitridatio* substituere? meo certè judicio.

Porro, ut cognita *ingredientium Proportione* quam maximè Medicis necessariam, quivis congruam *Dosim* præscribere valeat; quantum singulorum *Uncia* quæque hujus *Elixirii* admittat, proximè subjeci. Nempe

Garyophyllorum scrupulum unum, grana tria, & quartam partem grani,

Specierum Mitridatii grana quatuor & tertiam partem grani, quanta proportio!

Camphoræ grana quatuordecim semis,

Olei Juniperi grana quatuor & tertiam partem grani unius,

Salis volatilis Cornu Cervi grana tria circiter.

Secun-

Secundum quæ augere vel minuere *Elixirii Do-*
sim pro re nata, cuius obuium est. 137

Circà *Præparationem* autem illud præcipiè ad-
 vertendum, ut *Camphora* & *Oleum Juniperi* per
 minima toti Composito permisceantur, quod non
 adedè facillè fit, quin prius in floccos colligatur,
 posterius supernatet. Præsertim, si *Spiritus Vini*
anteriorum Specierum Tincturâ imprægnatus, non
 fuerit *Dephlegmatus*, & *Oleum* non sit recens destil-
 latum, sed vetus. Conveniet igitur *Camphoram*
 cum *Oleo Juniperi* contusam ulteriùs *Spiritus Vini*
Rectificati aliquot unciiis solvere & tantum de *Spiri-*
ritu Vini prævio in priori *Extractione* demere, ac
 ita demum *elicitæ Tincturæ* addere ac leni Dige-
 stione debitè unire.

In Spiritum Aromaticum Oleosum descriptum.

pagina 20. & 21.

IN præparatione *Spiritus Aromatici Oleosi* miror,
 quare *herbarum illarum Odoriferarum*, & *Bal-*
samicarum subtiliores præposterâ illa exsiccatione
particulæ, non parvæ in operando *Efficaciæ futuræ*
 fugari prius debeant: convenientiùs igitur *Herbæ*
singulæ recentes, sicut & *Cortices Aurantiorum &*
Citri, *siccis* substituentur.

Circa *Spiritum Vini Camphoratum &*
Rectificatum nil peculiariter occurrit.

In Spiritus Ardentés descriptos pag. 21.

Normâ quidem præscriptâ *Spiritus Ardentés*
 destillari possunt: nè tamen *ex fermentatis*
Vegetabilibus Spiritus Ardentés priorem *Vegetabi-*
lium Naturam undequaue referentes præstoleris,
 quia haud rarè deprehendimus eos à *primeva Ve-*
getabilium Natura toto cælo distare, ut perspicuum
 est

est in frigidioris Naturæ Plantis, ut Rosis, Fragis &c. quorum Spiritus elicit certè non Refrigerante, & Adstringente, vel Laxante Rosarum Virtute, sed potiùs Calefaciente & inflammante pollent.

Hæc equidem sunt, quæ circa Aquas, tum simplices, tum compositas Dispensatorii Bruxellensis annotanda obviâ facta sunt: cæterùm adhuc supersunt Aquæ aliquæ compositæ Lovanii etiamnum usitatæ, ex quibus magnos ac miros effectus nonnulli sibi pollicentur, quæ, an suo Etymo correspondant ac Ingredientium suorum Virtutibus (quia res hæc propriè nos attingit) abundè vigeant, nunc inquirendum.

ANIMADVERSIONES

In Aquam Hirundinum, Limacum Magistrale, & Aquam vitæ Mathioli quarum descriptiones, ut in usu sunt, sequuntur.

Aqua Hirundinum.

℞ Pullos Hirundinum vivo corpore laceratas aut dissectos numero viginti quatuor, Visci Quercini uncias tres, Nucleorum Seminum Pæoniæ maris unciam unam.

Radicum Pæoniæ Maris uncias duas,

Aquæ Liliorum Convallium,

• Florum Tiliæ,

Pæoniæ,

Sambuci ana libras duas & semis.

Misce secundum artem & stent in infusione horis viginti quatuor loco calido, & destillentur per B. M. servetur Liquor stillatitius usui.

Aqua Limacum Magistralis.

℞. Succus Hederae terrestris,

Tuss-

*Tussilaginis,**Scabiosæ,**Pulmonariæ maculatæ* ana libram

unam, & semis,

*Succi Portulacæ,**Plantaginis,**Ambrosiæ,**Veronicæ* ana libram unam,*Sanguinis Porcini recentis,**Vini albi* ana libras quatuor,*Limacum Hortensium incisarum* libras duas,*Foliorum Nicotianæ siccorum* numero octo,*Radicum Glycyrrhizæ pulverisatæ* uncias duas,*Enulæ Campanæ* unciam semis,*Ireos Florentinæ* unciam unam,*Seminum Bombacis* unciam unam,4. *Frigidorum majorum,**Anisi* ana dragmas sex,*Croci* Dragmam unam,*Florum Rosarum rubrarum* manipulum unum

& semis,

*Violarum,**Boraginis* anr manipulum unum.Stent in digestionem in loco tepido, postea destil-
lentur in cineribus ad siccitatem.

Aqua seu Elixir Vitæ Mathioli.

Rz. Cinamomi unciam unam,*Zingiberis* dragmas quatuor,*Santalorum omnium* ana dragmas sex,*Zedoariæ* unciam semis,*Garyophyllorum,**Galangæ,**Nucis Moscatæ* ana dragmas duas & semis,*Macis,*

Cube-

Cubebæ ana dragmam unam,
Cardamomi utriusque,
Seminum Melantii ana dragmas tres,
Anisi,
Fœniculi dulcis,
Pastinacæ,
Ocymi,
Radicum Angelicæ,
Cariophyllatæ,
Glycyrrhizæ,
Calami odorati,
Phu majoris,
Foliorum Sclareæ,
Thymi,
Calaminthæ,
Pulegii,
Menthæ,
Amaraci ana dragmas duas,
Florum Rosarum rubrarum,
Salviæ,
Betonicæ,
Rorismarini,
Stachados,
Buglossæ,
Boraginis ana dragmam unam & semis.
Corticum Citri dragmas tres,
Specierum Diambreæ,
Aromatici Rosati,
Diamosci dulcis,
Diamargariti frigidi,
Dihoardonis Abbatis,
Electuarii de Gemmis ana dragmas
 tres.
 Terenda trita immittantur Vasi Vitreo, eique
 affundantur

Spi-

Spiritus Vini optimi libræ duodecim.

Et post quindecim dierum digestionem appo-
sito Alembico Vitreo fiat Destillatio in Balneo Va-
poroso, liquori prolecto immergendo.

Santali odorati dragmas duas,

Mosci,

Ambre griseæ in nodulo ligatorum ana drag-
mam semis.

Et post sufficientem infusionem edulcoretur
Liquor *Julep Rosarum* librâ unâ.

In Aquam Hirundinum.

Titulo de *Aquis simplicibus* egimus de delectu
Vegetabilium in ordine ad *Destillationem*, nec
non recta methodo ex iisdem *destillandi Aquas*,
simplicium, è quibus eliciuntur, Viribus integris
(quantum pro tanta eorum varietate licuit) gau-
dentes.

Nunc de *Animalibus* tractandi, ac utrum *De-
stillationi simplici* affuso Liquore apta existant, in-
quirendi sese offert occasio.

In eum finem primò consideranda & exami-
nanda venit Natura eorum ac Crasis, an nimirum
fixa sint, an *volatilia*, quæ nisi optimè & Pharma-
copæis & Medicis cognita sint, nil penitus boni
efficient.

Deprehendimus autem totam eorum Ener-
giam, sicut & partium eorum omnium & singula-
rum in *Particularum Volatilitate* subsistere, ea ta-
men ratione (de *Animalibus Mactatis* liquor, non
de *Vivis*) ut vehementiorem ignis torturam susti-
nere debeant *Principia sua*, seu *Elementa* de se
promptura, quam *Vegetabilia* quædam *Naturæ
Sulphuræ & Balsamicæ* : proinde, sive per sese, si-
ve liquore affuso ad totalem etiam eorum siccita-
tem

tem destilles, coquas, vel torreas, nil de Viribus suis in sublime dimittunt; sed *humiditas tantum Elementaris* eaque effusa in altum scandit, *Qualitatibus interim nutritivis aliisque in jussulo vel massa relictis.*

Nec contra facit quorundam objectio asserentium *vapore Carnium elixatarum*, aut *assatarum* restaurari imbecilles Ægrorum vires, imò ipsos Coquos in culinis *Eduliorum Vapore* saturari ac enutrir: namque, si hoc verum sit, quin *Carnes crudas* etiamnum *Vapore nutritio* turgidas vel ipsos *elixatarum* aut *assatarum Carnium Vapores* Alembico exceptos Convivis suis apponunt? Certè talia mordicùs sustinentibus Alimentum suum imaginarium *Exhalationes* inquam *Aqueas* libenter dimitterem, ego interim *Carnibus coctis*, eorumque *jussulis* lautè vescerer, nec paucos mihi in eo refragantes socios inventurum me esse existimo: non enim arbitror lauti aliquem adeo genii reperiri, qui repudiatis *Carnium Substantiis avolantes assatarum* aut *elixatarum Carnium Atomos*, velut Muscas in aura pro cibo venaretur.

Nec meam hanc esse de *Carnium Substantiis* nudam sententiam, quis opinetur; sed placitum est magni Galeni, qui *Viperas* eo mollitiei coquendas præcepit; donec *Carnes* earum ab ossibus deciderent cum pane biscocto in Trochiscos redigendæ ac postea exsiccandæ: quod certè neutiquam fecisset, nisi post *vehementem* etiam *coctionem* Vires earum intimiùs iis inherere judicasset: quin & *alia Animalia* eorumque *partes coctæ & exsiccate* Virtutibus suis integrè gaudeat? Porro ipsa *Animalium Analisis* rem magis adhuc elucidabit. Igitur

Accipe *Animal* quodcumque, vel ejus *Carnem Sanguinem, Ossa, &c.* quod lubet *exsiccatum & ad tota*

totalem ariditatem redactum: immitte Retortæ Vitreæ loricatæ ac igne aperto, vel arenæ vel scobis ferri recipiente præposito; juncturisque exactè clausis fiat Destillatio igne gradatim aucto ad totalem *Radicalis Humiditatis* expulsionem, donec Retorta tandem candeat, & colliges *Spiritum Salinum* unà cum *Sale Volatili* collo Retortæ & recipientis lateribus ut plurimum adherente cum *Oleo foetido* ac *crasso*, *Terrâ mortuâ* in fundo relicta. Hæcine *Animalium Principia* ac *Virtutes* affuso liquore *Destillatione simplici* etiam ad *ariditatem* instituta per Alembicum propelli demonstrant? Porro, ut ulteriùs pateat veritas assertionis meæ *Substantiam* scilicet *Animalis* liquori in quo coquitur communicari, nullatenus tamen sublime petere.

Accipe *Gelatinae Cornu Cervi* (quæ rationem *Jusculi ex Animalibus* vel eorum *partibus decocti* obtinet) quantitatem sufficientem, eamque ad totalem, siccitatem obstractam ac Retortæ loricatæ commissam destilla (ut ante insinuaturn ad totalem Retortæ excandescentiam, obtinebisque eadem omninò *Principia*, quæ ex *Animalibus*, eorumve *partibus* solent destillari. Verum enim verò hæc de *Animalium Cadaveribus*, qualia in hac *Hirundinum Aqua* præscribuntur dicta sunt. Aliud autem est de *Animalibus vivis* Destillationi commissis, quæ præter modò dicta *principia* in ipso Destillationis principio *Spiritum Vivificum* præbent *maximè volatilem*, *Vitam* ac *Symbolum Animalis* referentem summopere in Medicina expectandum, cujus destillandi modus inferius clarescet. Ac ne gratis *Spiritum hunc Vivificum* asseruisse videar, lubet Authorum aliorum testimonia & Naturæ secreta paululum rimari.

Im-

Imprimis igitur compertum est *Animalia viva* liquori alicui immersa, in eoque suffocata insignem eidem facultatem imprimere affirmante Galeno, Quercitano, aliisque Medicis non paucis, qui *Vinum*, in quo *Viperæ extinctæ* fuerant optimo successeu *leprosis* propinarunt. Quid, quod *Vino illo Viperino* etiamnum nobiliores quædam fœminæ Anglicæ ad formositatem cutis & totius corporis pulchritudinem sibi conciliandam pro *Cosmetico interno* utantur, teste Zwelfero, qui propriâ experientiâ fidem facit se ex frequentiori *vini illius usu* insignes ac felices observasse operationes: & nonne experimur *Scorpiones* sola in *Oleo suffocatione ac infusione* specifica illud virtute imbuerè? deinde præfatus Zwelferus affirmat ex *Catellis junioribus* & *Hirundinibus vivis* Aquam destillari *Spiritu Vivifico* turgidam mira in affectibus pluribus præstantem, hisce verbis.

„Utraque Aqua sive ex *Hirundinibus* sive *Catellis vivis* destillata sit, internè exhibita in *Epilepsia* sive infantum, sive Adultiorum *Virtutibus* non exiguis pollet, mitigando & compescendo furentem *Archeum* hinc & plurimis *Affectibus* aliis atrocibus, *Hysteriis* præsertim proficua est.” Et paulò ante:

„Ex *Catellis* quinque vel sex dies natis *Animalibus* nempe ad *Crasim Humanam* proximè accedentibus *Calore* & *Spiritu* multo uberrimè adhuc præditis destillando præstantissima elicitur Aqua insipida, nec odore vel sapore ingrato imbuta instar aquæ fontanæ, quæ quantis *Virtutibus* excellat, ex eo liquet, quod, si membris *Dolore* atrocissimo *Podagrico* obsessis pennâ saltem illinatur vel linteolo in ea madefacto parti dolenti applicetur sine ligatura, in instanti ferè

„ferè præsentissimum percipiatur levamen Do-
 „loribus evanescentibus.” Et postea pro cautione
 addit, ne quis fortè infelici Experimento spe suâ
 fraudatus Authorem imposturæ argueret.” Porro
 „& hoc notatu dignum est, quod, cum hæ Aquæ
 „Spiritus Vivificum & consequenter summe
 „volatilem contineant, eæ ad longum & diutur-
 „num tempus viribus salvis asservari nequeant,
 „ut ut arctè & studiosè vitra, quibus conservan-
 „tur, obturentur, sed ut protinus ac destillatæ
 „sunt (quo citiùs, eo meliùs) Affectui sive in-
 „terno sive externo adaptentur, necessum est:
 „cum ultrà duas, aut ad summum tres Septima-
 „nas vires non retineant, cujus meipsum non
 „una, sed crebrior, admonuit Experientia.

Si tales ex *Hirundinum & Catellorum Spiritu Vi-
 visco* prodeant effectus, quid ni & ex aliis *Animalibus*
tum perfectis, tum imperfectis vivis destillatis
 similes aut fortè majores speremus, si altiùs paulò
 Naturæ arcana contemplemur: & certè hisce &
 similibus manu velut ducimur ad secretiora Na-
 turæ abdita investiganda.

Atque hæc ad probationem *Spiritus Vivifici* la-
 tiùs paulò, & quasi ultrà limites deducta sunt:
 nunc secundum hætenùs dicta concinniorẽ *Hirundinum*
Aquæ Compositionem aggredior quia au-
 tem descriptio ejus recipit *Vegetabilia* parùm Vir-
 tutisnativæ & efficacis per Alembicum pellentia,
 en modum optimum quo *Ingredientium omnium*
Vires ad prædestinatum suum effectum integrè as-
 servari queant.

R Aquæ Liliorum Convallium.

Florum Tilie.

Pæonia.

Sambuci ana sine additione aquæ

F

simpli-

simplicis in Balneo vaporoso destillatarum libras duas semis,

Quibus grosso modo contusas infunde

Visci Quercini uncias tres,

Seminum Pæoniæ maris unciam unam,

Radicum Pæoniæ Maris uncias duas.

Detineantur loco calido per aliquot dies; donec eorum *Essentia* & *Tinctura* sufficienter videatur extracta, quam *Tincturam* filtrationis medio à residuis Speciebus separatam interim serva: Tum

Et Pullos *Hirundinum* recenter è nidis exceptos vivos numero viginti quinque vel plures, quos cucurbitæ vitreæ, vel Balneo vaporoso immisos, statim apposito Capitello munitis exactè juncturis, destilla in Vitrum Recipiens priorem *Tincturam* continens ad totalem ariditatem, ita enim *Spiritus Vivifici* cum aqua elementari priori *Tincturæ* sese sociantes efficacissimum reddunt liquorem, quamoptimè vase vitreo cerâ ac vesicâ obturato interim asservandum. Tum verò accipe aridos à destillatione prægressa relictos *Hirundines*, ac paululum confractos immitte Retortæ vitreæ loricate, & per gradus ignem angendo in Arena vel igne aperto destilla ad totalem radicalis humiditatis expulsionem & *Hirundinum* combustionem, prodibitque *Spiritus Salinæ Naturæ* cum Sale volatili & Oleo crasso ac foetido, quæ studiosè collecta Phialæ vitreæ satis altæ immittantur, appositoque Capitello ac Recipiente parvo præfixo juncturis probe munitis fiat in Arena sublimatio *Salis volatilis*, qui Olei crassi & Stagmatis aquosi vinculis sese haud difficulter expediens, Capitellum sine mora petit, donec eum à subtiliore *Spiritus* parte fugacem hospitem subsequente fusum & liquatum animadverteris: hunc verò liquorem salinum volatilem statim

super-

superiori Essentia Spiritu Vivifico insignita adijunge, 142
 & obtinebis hâc methodo *Aquam integris Hirundinum aliorumque ingredientium virtutibus uberimè imprægnatam.* Oleum verò crassum cum Stagnate empyreumatico liquori illi non addendum; cum Sale volatili (in quo potissimum Animalium Essentia & Energia consistit) per sublimationem privata sint; sed Oleum abjecto Stagnate pro usu externo reservari poterit.

Nota, post priorem *Spiritus Vivifici* prolectionem non diu morandum ab *Hirundinum* ulteriori Destillatione, sed quantocius instituendam, ut *Sal volatilis Spiritui Vivifico* statim uniatur; ob symbolum enim quem *Salia* habent ad se invicem (quia *Spiritus vivificus in Sale quodam subtilissimo* consistere videtur) arctum mutuo iucunt Connubium ac durabilem reddunt liquorem: nec alioquin *Spiritus Vivificus* ex quibuscumq; *Animalibus* cum elicias, ullis potest limitibus coerceri, quin statim tenues evanescat in auras. Idem quoque observandum, si cui *Aquas ex Hirundinibus, aliisve Animalibus solis Spiritu Vivifico insignitas* ad supra nominatos effectus destillare animus est, ut quamprimum ei *Sal* aliquis sive fixus, sive volatilis, seu ex utroque conflatus addatur, nisi brevi inutilem & effœtam vappam sibi pro thesauro recondere velit.

Tibi nunc Lector benevole iudicandum relinquo, quantum hactenus Authores plurimi in suis Compositionibus hallucinati fuerint, *Animalia* pariter & *Vegetabilia* uni, eidemque Destillationi subicientes neutrius agnitâ Naturâ, aut saltem utriusque Naturæ cognitione neglectâ.

In Aquam Limacum Magistralem.

Nunc sese offert *Aqua Limacum Magistralis* plenius buccis à nonnullis in *Phitisi* aliisque

F 2

Thora-

Thoracis ac Pulmonum affectibus decantata, in qua, quam eximium lateat *Magisterium*, ac utrum præter inanes sonos quidquam contineat, succinctè examinaturi, sub rectæ Rationis & Experientiæ incudem eam paulisper revocemus.

Primò itaque occurrunt *Succi aliqui Herbarum expressi*, qui certè *sibi relictæ*, vel in *Extracta* redacti simul, vel seorsim exhibiti optimos hic & nunc in *variis Thoracis affectibus* (in quos ab Authore directi sunt) præstare valent effectus, *Aquæ* verò ex iis elicite nihil, vel parùm admodùm de *Herbarum* vel *Succorum* ex iis extractorum virtutibus participant, cum ii omnes *Terrestres Genii Vires suas* nempe *Consolidantes, Detergentes, Adstringentes, &c.* in residuo à *Destillatione* integras recondant de se per Alembicum præter *Aquam elementarem insipidam* (nisi *Succus Hederae Terrestris* additus foret) nil penitus amandantes.

Præstiterit itaque (ut paulò ante insinuavi) *hos Succos depuratos vel eorum aut Herbarum integrarum Extracta* in præfatis affectibus in usum vocasse, quàm abjectis Nucleis *Ægros Corticibus* pavisse.

Sequitur *Sanguis Porcinus* mulierculis nostratibus pro opplendis farciminibus in usum cedens, ex quo, quid præter *Aquam Elementarem* nullius momenti simplici hac *Destillatione* elici possit, facile est ex prægressa in *Aquam Hirundinum Animadversione* colligere: ex *siccato* autem tum *Porci*, tum alterius cujuscvis *Animalis Sanguine*, vehementiori igne per *Retortam* eadem, quæ ex *ullo Animali* aut *eius parte* propelluntur principia, *Spiritus* nempe, *Sal volatilis* & *Oleum foetidum*. Sed rogo, quid amplius *energix* latet in *aquea sanguinis Porcini humiditate*, quàm *Hircini*, quem tamen
Sanguis-

Sanguinem exsiccatum in nostros usus, tamquam ¹⁴³ nobis Homogeneum & Mumialem, asservare, ac propinare jubent eidem, qui hanc *Limacum Aquam* tantopere deprædicant, spreto interim *Vapore* in ejus exsiccatione exhalante? Certè vel ex proprio eorum *Calculo* patet, quanta secreta *Aqua hæc Magistralis à Porci Sanguine* mutuetur.

Succedit in præscriptione *Vinum*, quod solum (si *Semen Anisi* exceperis) ex cunctis *hujus Aquæ* constitutivis vires suas integrè communicat post se relicta *inutili Vappa*.

Modò ad *Limaces* progredior, qui nobis nil melius, quam *Porci Sanguis* in hac *Destillatione* promittunt; existunt enim solidioris ac glutinosæ substantiæ, coctionis ac digestionis duriusculæ, qui utut decoquantur, *Mucilaginem* tamen in qua *Virtus* eorum, *Nutritiva*, *Consolidans* & *Humectans* subsistit, in jusculum deponunt ad totalem etiam sui siccitatem *Limacum* Qualitates retensurum, non aliter ac in *aliorum Animalium* eorumve partium *Decoctione* usuvenire solet; quis enim eò induci se patiatur ut credat ad lubitum nostrum actione quadam instantanea *Limacum Naturam* perverti, ut *Succus eorum viscosus* in quo *Vis ejus Nutriens*, *Conglutinans*, &c. in præfatis affectibus expetita stabulatur, in sublime feratur per *Alembici Rostrum* in excipulum depluiturus? Ac ita clarè videmus nec *Limaces* vel atomum quidem *Virium* suarum huic *Aquæ* conferre.

Nicotiana, quæ *Limaces* sequitur, una est ex illis *Plantis*, quæ neque *Destillatione*, nec *Extractione* solis Vires suas integrè fundunt, sed *Acrimonie* suæ partem nauseosam per *Alembicum* quidem transmittit, partem tamen *Balsamicam Detergentem ac Desiccantem*, quæ in *Phtisi a pulmo-*

num *ulcere orta* aliquid posset præstare, in fundo retinet; ac ita nec à *Nicotiana* quidquam *huic Aquæ* notatu dignum accedit.

Post *Nicotianam* sese offerunt tres Radices nempè *Glycyrrhizæ*, *Anulæ Campanæ* & *Ireos Florentinæ*, quarum media ac ultima parum admodum Odoris Liquori destillato impertient, potissimâ tamen earum Virtute in reliquo à Destillatione recunditâ, ut indies in earum *Decoctis* & *Extractis* experimur: *Radix* autem *Glycyrrhizæ*, etsi *Mensem* integrum coxeris aut destillaveris, nil penitus genuinæ Facultatis à sese sursum dimittit, sed integras suas Qualitates in residuo deponit: unde patulum existit, quantum etiam ex his hæc *Aqua Virium* mutuetur.

Hinc ad *Semen Bombacis*, quatuor frigida majora, & *Semen Anisi* me converto, quorum ultimum (fateor) Virtutes integras affuso Liquore destillatum per Alembicum transfundit, reliqua verò *Frigida*, *Terrestres* ac *Mucilaginosæ Naturæ*, ne hilum quidem propriarum Qualitatum Liquori stillanti communicabunt defectu partium spirituosarum quæ solæ in Destillatione ascendunt: unde recta ratio ac vera praxis suaderet ex hisce & similibus *Emulsiones* præparare additis aquis appropriatis, ægris majori cum emolumento propinandas.

Crocus, *pulmonum anima* à non paucis dictus non ineptè *huic aquæ Pulmones* respicienti additus esset, si *Vires* suas anodinas ac *Roborantes* plurimum expetendas per Alembicum, transfunderet, verum, cum eas in fundo concentret, aliqualem tamen *aquæ destillatæ* Odorem impertiatur, quod apertè convincit, non omnes ejus Qualitates in residuo recondi, majori cum fructu *Phtisicis* & *asthmaticis* in *Substantia pulverisatus*, vel saltem ejus
Tin-

Tinctura seu *Essentia* dexterè præparata exhibebitur.

Agmen tandem claudunt *Flores Rosarum rubrarum, Violarum & Boraginis*, qui talis sunt Naturæ, ut nil penè de Viribus suis *Aquæ prolektæ* tribuant, totis, ferè in residuo à *Destillatione* stabantibus: præsertim, si *sicci* sint; etsi ingenuè fatear, si *recentes* *Destillationi* adhibeantur, eos *Odorem suum & fragrantiam* (utpote *Rosas & violas*) *Liquori prolektæ* communicare, nil tamen de *Qualitatibus humectantibus & Adstringentibus* ad memoratos Affectus hic & nunc expetitis. Satiùs itaque futurum arbitror eorum *Conservas, Syrupos, Decocta, aut infusa* in usum medicum trahere, quam eos perperam similibus *Destillationibus* subjicere.

En tibi amice Lector totam hujus *Aquæ ingredientium* farraginem, quâ fieri potuit brevitate in scenam productam, è quibus modo ab Authore assignato destillatis, *quanta in Thoracis ac Pulmonum Affectibus Panacea & quam Magistrale opus* exurgat, tibi judicandum relinquo. Cæterum meum nunc esset inconcinnam hanc *Aquæ Compositionem* ad concinniores normam reducere: verùm, cum ex prædictis demonstraverim maximam eorum partem *Destillationibus* ejusmodi planè imparem esse, labori huic (ne oleum & operam perdam) supersedeo, suadens ut singula eo, quo ab Authore Naturæ ac ipsa sua Natura destinata sunt modo, usibus Medicis accommodentur, ea nempe quæ *Sulphureæ ac volatilis indolis* sunt *Destillationibus*, quæ *Terrestrioris fixiorisque Genii Decoctionibus*, quæ autem *mediæ* existunt *Naturæ extractionibus liquidis* seu *Essentiis* adaptando.

In Aquam Vitæ Matbioli.

Qui pomposam hanc *Aquæ Vitæ Matbioli* Compositionem perfunctoriè inspexerit, nescio, quos sibi miros effectus ex usu illius pollicebitur: verùm, si attentius paulò ejus *Constitutiva* examinentur, protinùs sua se spe frustratum iri animadvertet, dum ex iis non pauca, quæ tamen *huic Compositioni* maximum fastum & pretium addunt, ne *hilum* quidem *Virium suarum* eidem impertiri reperiet: etenim, si *Composita Compositis* ineptè addita in *Principia sua* resolvamus constat hæc *Compositio centum septuaginta quatuor ingredientibus*, quorum plurima ter, quater, imo quinies vel sexies inutiliter confarcinantur: porrò quænam ex earum plurimis in hanc *Aquam* virtus redundet, paululùm inquiramus.

Primò itaque sub censuram & examen veniant non pauci *Lapides pretiosi*, *Hyacinti*, *Smaragdi*, *Saphyri*, *Sardi*, *Granati*, qui quidem talis existunt Naturæ, ut non modò *coctionem annuam* sine *Vitium* jactura ferre possint, sed etiam ignis vehementis torturam strenuè sustineant. Anne ed fortè quispiam simplicitatis devenit, ut hæc putet præternaturaliter rarefacta leni *Destillatione* instar *Roris* in excipulum depluitura, aut saltem instituta *Digestione Sacchari* aut *Mellis* more soluta *liquorem* impregnatura? *Margaritas* & *Coralla*, quod attinet quæ *Species Diarhodonis*, *Diamargaritæ*, *Diamosci*, de *Gemmis*, &c. ingrediuntur, nec ea quippiam de substantia sua *Liquori Destillato* communicant, nisi *Aceto*, *Spiritu Veneris*, aut alio *Menstruo acido* solutæ ac in *Salem* (sic dictum) redactæ *filtrato* demum *Liquori* addantur.

A *Serico crudo* putrescentis in folliculo *Vermis*
mias-

miasmatibus cadaverosis infecto, quid huic aquæ Virium Cordialium transcribatur, judicet, cui mens integra contigit.

Ab *Ebore justo* verò seu *Spodio* merâ terrâ mortuâ, quod inter furni figulini angustias beneficium humorem totum præviè exsudavit, quid tandem Liquori huic accessurum speremus?

Ad *Argentum & Aurum* tandem, quæ prodigo hoc seculo sæpe nimis, utinam non noxiè *Compositionibus* superingeruntur, descendo. Eorum autem & præsertim ultimi ea est *fixitas* ac *Durabilitas* ut acutissimo probatoriæ ac separatoriæ fornacis igne diu multumque torta, nihil tamen de Viribus aut Substantia amittant: & hæc in *Spiritu Vini* virtutes suas leni *Digestione* transfusum iri quis arbitretur? Certè, sicut nec de *Pondere*, etsi ad *uncias aliquot* addita forent, ita nec de *Viribus suis* post annuam etiam *Digestionem* quidquam amisisse, ex perière.

Et hæc sunt, quæ de *Pretiosarum ac inutilium rerum* inutili additione (quia, quæ ex *Vegetabilibus Destillationi* inepta sint, ex præcedentibus in *Aquas diversas Animadversionibus* facilè haberi potest) breviter annotanda duxi, è quibus affatim quivis colligere poterit, quam inconsideratè nonnumquam *magificæ tales & pomposæ Compositiones* ex tot inter sese Naturâ diversis, imo omninò contrariantibus consarcinentur, *Volatilia Fixis, & Volatilibus Fixa* miscendo, non aliò, quam in *Ægri summum detrimentum* vergentes: ad quid enim illa tot *Gemmarum ac Pretiosorum Lapidum, Auri & Argenti* aliarumque rerum jactura, quam ut misellis *Ægris* marsupium crudeliter exenteretur spe interim suâ de recuperandâ Valetudine plurimum frustratis. Itaque ne illud imposterum contin-

gat,

gat, laborisque ac sumptûs compendium faciamus, aliam hic Rationi & Experientiæ magis consonam *Elixirii* Compositionem ex eisdem ingredientibus, Specierum Compositionibus in partes integrantes resolutis, subjicio, ea quæ Destillationi magis apta existunt, eidem adaptando, quæ verò ei inepta sunt extrahendo, omiſſis etiam inutilibus & nocuis Compositionis hujus farcinis.

Rz Cinamomi electi dragmas novem & grana viginti quatuor,

Radicum Zingiberis unciam semis & grana triginta quinque,

Zedoarie unciam semis & grana viginti

Quatuor,

Galangæ dragmas tres & grana tria,

Angelicæ dragmas tres,

Calami aromatici,

Valerianæ ana dragmas duas,

Garyophyllorum dragmas tres & grana tria,

Nucis Moscatæ dragmas tres & grana octo,

Macis scrupulos quinque & grana quatuordecim,

Cubebæ scrupulos tres & semis,

Seminis Cardamomi majoris dragmas tres & scrupulum unum,

Minoris dragmas tres & grana viginti duo,

Melantii seu *Nigellæ* dragmas tres,

Anisi,

Fœniculi ana dragmas duas grana tria,

Pastinacæ dragmas duas

Ocymi dragmas duas, grana viginti quatuor,

Apii grana tredecim,

Foliorum *Sclarææ*,

Thymi,

Calamintæ,

Pulegii,

Folio-

Foliorum Mentæ,
Serpilli,
Amaraci ana unciam semis,

Florum Salvie,
Betonice,
Stæchados seu lavendula,
Rorismarini,
Buglossæ,

Boraginis ana recentium dragmas tres,

Corticum exteriorum Citri recentium unciam unam,

Spicæ Indicæ scrupulum semis,
Piperis longi grana triginta duo,
Nigri grana tredecim.

Incisa & contusa infunde in *Spiritus Vini nonnihil dephlegmati* libris decem per aliquot dies in loco calido, deinde abstrahatur *Liquor spirituosus* ad Specierum siccitatem, Recipienti inter destillandum immittendo sequentia nodulo laxo inclusa, utpote

Santali citrini unciam unam semis & scrupulos duos semis,

Rubri dragmas sex & grana viginti duo,
Radicum Cariophyllatæ dragmas duas

Liqueritiæ dragmas duas & semis,

Doronici granatriginta unum,

Florum Rosarum rubrarum unciam semis & grana duo,

Croci,

Mastichis,

Succini albi,

Radicum Been albi

Rubri ana scrupulum unum,

Ligni Aloes dragmam semis,

Ambre griseæ scrupulum semis,

Mosci

Mosci grana duo.

Ac postea permittantur eidem liquori infusa in loco calido donec *omnis Tinctura* sit sufficienter extracta, tandem post noduli separationem addendo si lubet

Salis solubilis Corallorum,

Margaritarum ana dragmas duas,

fiat *Elixir* præcedenti multò præstantius ac minori ære comparabile.

Hi sunt quos in Aquis tum Lovanii, tum Bruzellis usitatis errores graviores mihi reducendos, aut saltem ob oculos ponendos arbitratus sum, & si alicui secundum eandem normam plurimorum Authorum *Aquas* tum *simplices*, tum *compositas*, Miracula etiam eorum præconiis pollicitantes, discutere ac examinare animus est, pares profectò, imo enormiores errores iteratò occurrere, luce meridiana clarius comperiet.

ANIMADVERSIONES

In Tincturas.

Et primò in Tincturam Croci descriptam pagina 22.

CROCUS Aroma pretiosum ac in pluribus affectibus efficax cuilibet *Menstruo aquoso* pariter & *spirituoso Tincturam* suam & Vires liberaliter impertitur, quamquam non perinde siue cum uno, siue cum alio liquore extrahatur, durabilis existat: unde non immeritò Author hic *Spiritum Vini rectificatum* præscripsit, quod ad longum tempus concreditas sibi *Vegetabilium Tincturas ac Virtutes* (modò arctè in vitro concludantur) inviolatè conservat: verùm minùs dexterè in ejus *præparatione*, ac ubique ferè in omnibus Compositionibus ut Author hic, ita & plures alii tritum illud pro clausula

clausulâ adjiciunt, *fiat secundum artem*, ac si munerî se suo satisfecisse arbitrentur, si cuivis Pharmacopœo secundum arbitrium proprium, & scientiam quandoque satis rudem, rerum *Essentias* aliarumque Compositionum elaborationem concedant, parum considerantes, non omnes, etiam qui in arte Magistri audiunt, æquè esse versatos: unde optandum foret, ut ejusmodi viri paulò in explanatione intentûs sui liberaliores existerent melius sibi *Ægris*que consulturi.

Porro, ut *Croci* tota *Essentia* & *Tinctura* debite eliciatur, ac uniformiter ubique proftet, suasor sum, ut uno ex allegandis modis procedatur.

R. *Spiritus Vini rectificati* libram semis.

Hanc affunde *Croci optimi* uncia uni & post aliquot dierum digestionem in loco calido abstrahere *Spiritum Vini* in Balneo Mariæ ad *Croci* siccitatem *Spirituque* prolecto studiosè interim asservato, *Crocum* in fundo Alembici relictum cum *Spiritus Vini* repetitum affusi sufficienti quantitate extrahe, donec *Tincturam* ultra præbere neget. *Spiritum Vini tinctum omnem* filtratum destillando abstrahere ad *Extracti Consistentiam*: *Extractum* hoc cum priori *Vini Spiritu Croci* partibus subtilioribus in primâ destillatione imbuto solvatur, digeratur, filtratur (si opus sit) ac usui reponatur. Vel

R. *Croci optimi* unciam unam: matraccio immisâ affunde *Spiritus vini rectificati* libram semis, digerantur per dies aliquot calore leni, tum *Spiritus Croci Tincturâ imprægnatus*, a *Croco* per expressionem separatus ac filtratus abstrahatur in arena vel Balneo Mariæ ad remanentiam præterpropter uncia unius.

Porro *Spiritus abstractus* iterum priori *Croco* ab extractione prima residuo affundatur, ac, ut ante,
per

per dies aliquot digeratur, demum a facibus forti
 expressione separetur, filtretur, & cum priori
Extracto liquido commisceatur in *Tincturam ele-*
gantem.

In Tincturas Cinamomi & Castorei descriptas
Paginâ 22.

Cinamomi *Tinctura* ad normam *Tincture Croci*
 modò descriptam elici potest, sicut & *Tin-*
tura Castorei.

In Tincturam Gummi lacce descriptam *Paginâ 22.*

In *Tinctura Gummi Lacce* procedi potest juxta
 methodum ultimam in *Tinctura Croci* indigita-
 tam: notandum tamen, non ad mentem Authoris,
 sumendum esse *Spiritum Cochliariæ ultimum*, sed
 potius *primum*, aut saltem *miscellaneum*; ultimus
 enim *Pblegmate* nimio huic *Gummi* extrahendo
 impare oppletus est.

In Tincturam Opii, seu Laudanum liquidum
Tartarifatum descriptum pag. 22. & 23.

Laudanum liquidum, si modo præscripto ela-
 boretur, *Aromatum* partes spirituosas ac summè
Volatiles in medietatis evaporatione in auras abeant
 necesse est; ergo additio eorum (quatenus tales
 partes includunt) supervacanea existit, vel *Descri-*
ptio non satis Rationi & *Experientiæ* congrua im-
 mutanda: itaque, ne quid ex *Ingredientibus* per-
 ditum eat, procedatur in hunc modum.

& *Cinamomi electi,*

Garyophyllorum,

Macis,

Nucis Moscatæ ana dragmam semis.

Contusis affunde *Spiritus Vini rectificati* uncias
 tres,

tres, & post aliquot dierum digestionem abstrahe
Spiritum Vini ad siccitatem *Aromaticum*: deinde *Spi-*
ritum aromaticum affunde

Croci optimi dragmis duabus,

Salis Tartari dragmæ uni,

Digerendo, donec liquor *Tincturæ Croci* satu-
 ratus appareat; inde colaturâ ac filtratione factâ
 adde denuo *Croco residuo Spiritus Vini* uncias tres,
 digerendo iterum diebus aliquot: tandem colaturâ
 factâ *Tincturas* ambas filtrationis medio debite
 depuratas commisce, & cum eis solve

Opii Thebaici extracti minutim incisi dragmas
 sex (quia ab *Opio crudo* præscripto in præpara-
 tione circiter duæ dragmæ indissolutæ remanent)
 detinendo in arena calida donec perfecta inter *Opi-*
um & Tincturas prænominatas unio intercedat. vel

& *Croci optimi* dragmas duas,

E quibus partitis vicibus extrahatur *Tinctura*
 cum *Spiritus Vini rectificati* unciis sex, cum qua
Tinctura digerantur ac solvantur,

Opii Thebaici præparati seu extracti dragmæ sex
 interim.

& *Salis Tartari sicci pulverisati* dragmam unam,
 quâ excipe.

Olei stillatitii Cinamomi guttas duas,

Garyophyllorum,

Macis,

Nucis Moscatæ ana guttas tres,

Et post aliquot dierum lenem digestionem cum
priori Tinctura commisce.

In *Tincturam Tartari descriptam* *Paginâ 23.*

QUoad hanc *Tincturam* notandum, quod
 diutius (saltem non excedendo terminos vi-
 ginti quatuor horarum vel circiter) *Sal Tartari*
calci-

calcinatur, eò *saturatiorem Tincturam* obtineri, siue *color ille ruber* secundum aliquos à *Sulphure fixo Salis Tartari*, per *Calcinationem* poris reseratis, procedat (ut in variis experiētiis videmus, ubi ob additionem *Sulphuris* varia *Ruborem* induunt, sic enim ex mixtura *Sulphuris* cum *Mercurio Cinabrium rubicundissimum*) elaboratur, *Colore rubro Oleum Terebintinae, Juniperi, Anisi, &c.* à *Sulphure* in ejus *Balsami* confectiōe tingitur) siue à *particulis igneis* intra *Salis Tartari* poros abundantius admissis oriatur (sic experimur in *Corallis calcinatis*, aliisque eorum *Pondus* post *peractam Calcinationem* notabiliter augeri, quod certè augmentum, non nisi à *Particulis Igneis* in *Calcinatione* abundantius absorptis eis accedere potest) priori enim casu, quo diutius *Calcinatio* continuatur, pori magis, magisque referantur, ac *particulæ Sulphureæ* à vinculis, quibus detinebantur, extricantur & magis magisque ad Volatilitatem disponuntur: Posteriori, plus *particularum Ignearum* intra poros admittitur.

Porro ut *Tinctura* hæc, tum in *Colore*, tum *Virtutibus*, exaltetur, hunc sequere modum.

℞ *Salis Tartari puri* uncias sex, calcinentur violento igne per diem integrum, tandem *liquidus* adhuc *Sal* super marmor calefactum effundatur, in eoque tantisper detineatur, dum in massam duram concreverit, quam illico in Mortario vitreo, vel marmoreo tere in pulverem, cui etiam nūm calenti Matraccio colli longi immisæ superfunde *Alcohol Vini* ad eminentiam trium digitorum, & post dierum aliquot in loco calente digestionem decantetur *Liquor Sali supernatans*, quem lento *Arenæ* vel *Balnei Mariæ* igne abstrahe ad remanentiam præterpropter quartæ partis. Dein, qui pro-

profectus est liquor (quia Acrimoniâ salinâ prædictus esse, gustu arbitro percipitur, adeoque non exigua in penetrando, incidendo, & attenuando virtute pollet, ac proinde ne *Tincturam* per abstractionem exaltando, aliquid interim ea de Virtute sua deperdat) affundatur iteratò *Salis Tartari* ad modum prædictum calcinati & præparati unciiis tribus vel quatuor, digerendo denuò, ut ante, dum liquor *Tincturam rubicundam* acquisierit, quam a residuo decantatam priori adjunge, diligenter in vitro obturato asservendam, summè penetrantem ac in variis affectibus efficacissimam.

In Tincturam Succini descriptam Pagina 23.

Notandum in hac *Tinctura* in abstractione *tertiæ partii* multum illi de partibus Succini volatilibus plurimùm alioquin expetendis detrahi quæ jactura in hunc modum nonnihil refarciri posse videtur.

& *Succini subtilissimè pulverisati* uncias quatuor
Spiritus Vini rectificatissimi uncias septem.

Digerantur simul per aliquot dies in loco calido, dein abstrahatur *Spiritus Vini* ferè ad siccitatem in Balneo Mariæ. Porro residuum *Succinum* cum *Spiritus Vini rectificatissimi* iteratò affusi sufficienti quantitate extrahatur, dum *Tincturam* dare negget: postea *Spiritus omnes tinctos* confusos, ac filtro transmissos abstrahe ad remanentiam circiter unciam trium, quibus priorem *Spiritum à Succino abstractum* continuò redde, simulque digere in leni calore ad perfectam unionem.

In Elixir Proprietatis descriptum pag. 23. & 24.

Circa *Elixir Proprietatis primum* notare convenit *Alcohol Vini* uncias decem insufficientes esse,

G

esse,

esse, etiam cum *liquore Nitri fixi* ad Specierum madefactionem requisitō, ut *Mirrha*, *Aloes* & *Crocus* totam suam *Tincturam* & *Vires* eis impertiantur: *Alcohol* enim illico ab *Aloe* præsertim & *Croco* imprægnatur, adeo ut *Mirrha*. penè intacta remaneat tota: itaque ad minimum uncii quatuordecim opus est modisque in *Tinctura Croci*, aliisque indigitatis procedendum.

Circa *secundum*: sedulò advertendum, ut *Alcohol Vini* plus, quam ad solam *Specierum Humectationem* eis affundatur, nisi *Species à Spiritu Sulphuris*, & præsertim, si *rectificatus* fuerit, aduricupas ac in pulverem postea indissolubilem transire.

Fit etiam *Elixir* sine *Acido* aut *Alkali* addito ex solis *Speciebus* per *Alcohol Vini* debitè extractis.

ANIMADVERSIONES

In *Aceta*

Descripta *Paginâ* 24. & 23.

ACeta simplicia, ut *sambuci*, *Calendula*, *Rosarum* &c. ut aliquid saltem virium possideant ejus, cujus nomen mutantur, trinam infusionem requirunt, ut etiam *Acetum Scilliticum*, quod tamen ob *humiditatem Plegmaticam Scillarum* non penitus siccatarum minus durabile, quam præcedentia existet.

In *Aceto Theriacali* eadem annotanda sunt circa *Theriacam*, quæ in *Aqua Theriacali*, unde eo Lectorem circa hanc relego, interim tamen animadvertat velim *unciam unam* hujus *Aceti* continere *totius Theriacæ Specierum grana tria*. De reliquo circa *Compositionem*, procedi potest secundum mentem Authoris, quamquam illud multò efficacius redderetur in modum sequentem.

Bx.

PHARMACEUTICÆ.

91 1113

℞ Radicum *Petasitidis recentium* uncias 4.

Radicum Scorsioneræ,

Angelicæ,

Succisæ ana recentium uncias tres,

Florum Calendulæ recentium unciam unam semis,

Croci Orientalis dragmas duas,

Radicum Zedoariæ uncias duas,

Herbarum Petrocelini macedonici,

Scordii,

Galegæ,

Rutæ hortensis ana recentium uncias tres,

Baccarum juniperi,

Herbæ Paridis ana unciam unam,

Corticum Citri exteriorum recentium uncias 4.

Mirr hæ electæ.

Cinamomi optimi ana uncias duas,

Macis unciam unam semis,

Specierum Theriacæ unciam semis.

Incisis & contusis affunde *Aceti Vini destillati* libras novem, & post trium vel quatuor dierum infusionem in loco calido, destilla in arena ad siccitatem ferè specierum.

Demum ex relictis cum *Spiritus Vini* sufficienti quantitate fiat *Extractum liquidius*, cum priori *Aceto Specierum* partibus *Balsamicis ac Volatilibus* imprægnato conjungendum, digerendum ac usui servandum.

Sumpsi autem *Acetum destillatum*, utpote majori *Phlegmatis* parte viduatam ob liquorem *Phlegmaticum*, simplicium tamen suorum virtutibus non parum imbutum, ex *Radicibus*, tum *Herbis recentibus* per destillationem elicatum, qui alioquin in causa foret, ut *Acetum* citiùs situm contraheret.

Animadversio generalis in Decocta.

Circa *Decocta simplicia* artificium peculiare non occurrit, utpote cuiusvis Ano & bertæ satis notum, modò ea, quæ assumuntur *Decoctioni* apta existant: quoad *composita*, id est, quæ ex diversis speciebus conflata sunt, particulariter quædam non parvi momenti discutienda sese hinc inde offerunt.

Imprimis autem solemnis apud Pharmacopæos movetur quæstio, nimirum: quodnam ex *pluribus simplicibus* ad unum idemque *Decoctum* requisitis prius aut posterius coquendum existat? Cui quæstioni vulgò respondetur, illud primò coquendum, quod inter cætera difficilioris cocturæ est: unde secundum opinionem suam hanc sibi tritam proponunt regulam ac tyronibus inculcant, nimirum: primò *Ligna & partes lignosas*, dein *Radices*, tertio *folia*, postea *fructus* (quos etiam quidam *Foliis præponunt*) quinto *Semina*, sexto *Flores* *Decoctioni* committenda; si nimirum hæc omnia eidem *Decocto* destinantur: verum hæc regulâ multò omnino verius est laconicum illud, *nulla datur regula, quin detur exceptio*: hæc enim insignem patitur exceptionem; magna enim reperitur inter *Ligna* seu *partes lignosas* diversitas, nec exigua inter *Radices*, major inter *Folia & Herbas*, nec minor inter *Fructus*, maxima inter *Semina & Flores*, ac omnium simul inter se quoad substantiam *Decoctioni* magis vel minus aptam varietas multò maxima: quæ certè diversitas non parum regulæ hujus sufficientiam infringit: ut itaque & ego mentem meam exponam, existimo pro parvo quo polleo iudicio, illud prius coquendum quod tamquam *Basis & fundamentum* præcipuas toti *composito* vires largiri debet,

debet, ac Medici præscribentis intentum assequi, 150
postea successivè addendo, quæ intento non primariò, sed secundariò satisfaciunt: hæc autem mea sententia huic præsertim innititur Axiomati verissimo: scilicet *nullum recipiens recipit, vel recipere potest ultra modum suæ receptivitatis*; cum enim tot, ac tam varia sæpè paucò plerumque, nec sufficienti liquori ab Authoribus præscripto decoquenda tradantur, necessum est, ut *Ingredientia* post *Decoctionem* etiamnum Virtutibus suis turgescant: ac proin omnibus, quos res hæc attingit, consulo, ut ea è *rebus Decoctioni destinatis* (supposito, quod eidem apta, nec *Sulphurææ* aut *Volatilis Naturæ* existant) primò liquori præscripto immittant, ac cum eo aliquamdiu coqui finant, dum *virtus* eorum potissima liquori communicata sit, ex quibus præcipuam liquori *Energiam* accedere cupimus, demum secundaria eidem decoquenda injiciantur; quod, si in aliquibus, certè in illis *Decoctis* locum obtinet, quæ *Purgantia* recipiunt, ubi sæpè & Medici, & Ægri sperato effectu frustrantur, quia *Decocta* nimia *Ingredientium* quantitate gravantur, quorum Viribus extrahendis liquor destinatus impar existit: unde nonnumquam contingit, ut *Cathartica*, quæ debitè & solitariè extracta quatuor, vel quinque *Doses* efficerent, aliquando vix, ac ne vix quidem alvum subducant.

In Decoctum Solutivum descriptum Pagina 27.

EX generali hac Animadversione facilè modò deducere est, an *libra una Decocti cordialis medicinæ* jam abundè ingredientibus suis mucillaginosis imprægnati debitè elicere possit *Virtutes Purgantes* ex foliorum *Sennæ* dragmis sex (ut fileam *Semina Anisi*, quæ *Decoctionem* sine Virium jactura minimè ferunt) pro *Decocto solutivo*. Ita

In Decoctum Carminativum descriptum
 paginâ 28.

IN Decocto Carminativo, quam ineptè ingredientia illa *Vim suam Carminativam* in particulis suis tenuitate reconditam habentia Decocti committantur, ex superioribus Animadversionibus in *Aquas Stillatitias* satis colligere est: Decoctio enim directè & ex natura sua *Destillationi* opponitur: ea quippe, quæ *Destillationibus* (de simplicibus *destillationibus* loquor) apta existunt, Virtutes suas ac Qualitates per Alembicum communicent, oportet: quæ verò *Decocti*, vires integras post *Decoctionem* in residuo conservent necessum est. Unde ignoro, quâ suadâ persuasus fuerit Author, ut ea, eisdemque naturâ suâ analoga, quæ ante in variis *Aquis destillatis destillanda* decreverat, nunc coquenda præscribat, *volatilia* conceptu suo faciliè *figens*, & *fixa volatilisans*. Nonne vides Lector benevole *particulas omnes Sulphureas Volatiles*, in quibus potissima *status discutiendi & aperiendi vis* inest, atque hic unicè expetuntur, tum *herbarum*, tum *Seminum* importuna hac *Cocctione* fugari? Ego certè plus roboris ac virtutis eorum *Infusionibus*, *Oleis destillatis & Spiritibus* tribuero quam *futilitali Decocto*.

In Decoctum Nephriticum descriptum
 paginâ 28. & 29.

IN Decocto hoc servato debito rerum coquendarum ordine, suadeo, ut tandem ex *Seminibus quatuor frigidis* optimè confusis cum cæterorum Ingredientium Decocto *depurato* ad huc calido fiat *Emulsio*, alioquin in Decoctis *Oleum* eorum supernatans ea nauseosa reddit, aut si clarificatione illud pro maxima parte, vel omnino dematur, tum etiam *Qualitatibus* ejus orbantur. In

In Decoctum Vulnerarium descriptum pagina 29. 151

IN Decocto Vulnerario Oculi Cancrī tenuiter pulverisati *Vino Rhemano* aliquamdiu soli infundendi sunt (cum illud *Acidi* particeps existat) si ex iis aliquid Decocto communicari velis, in *aqua simplici* enim decocti nil ei tribuunt virium suarum; quamquam (si mihi res committeretur) potius *Oculos Cancrī* cum *Spermate Ceti*, (quod solutum alioquin Decocto supernatat) à Decocto hoc arcerem ac per se in pulverem redacta vulneratis aut ulceratis cum Decocto aliarum specierum propinarem; *Oculi Cancrī* enim & *Testacea* omnia, sicut & alia plurima *Liquore Acido* soluta a priori natura sua degenerant, uti etiam ipse *Liquor Solvens*, ut proinde multum, nec sine ratione dubitem, an præscribentium intentum illa in parte assequi possint.

In hisce *Animadversionibus* peculiarem aliquam non feci mentionem, quænam generaliter, è simplicibus Decocti apta aut inepta existant, cum id affatim ex prægressis in *Aquas stillatitias*, tum sequentibus in *Syrupos Animadversionibus*, tum iis, quæ in variis Decoctis annotavi, colligi, & hauriri possit.



ANI.